

Kungahuset

Kungsbacka

eller i folkmun Kungahuset. Den enklaste av bostäder men med ett kungligt namn- det var Kungahuset i Fulltofta.

§Det var en jordestuga eller backstuga som var fattigmans bostad i äldre tider. Väggarne var av gråsten, innerväggarna av korsvirke med råsten. Bakre väggen ingrävd i backen, utanför en kistebod. Stugan var invändigt rappad och kalkad. Hukande och oansenligt, skyddande sig så gott det gick mot nordliga vindar, uppförd i mitten av 1870-talet. Stugan var bebodd i början av 1900-talet. Och runt 1945 hade stugan förfallit.

I en muntlig tradition i trakten görs gällande att man måste gå tillbaka till Gustaf II Adolf för att få en anknytning till det där med kunganamnet på stugan. Han skulle helt enkelt ha rastat på platsen på väg mot nordöstra Skåne för att bränna ner Vä.

Men även berättas det om en källa, Kungakällan som beviserligen funnits framför Kungahuset men som blev igenfylld för en del år sedan.

Det har även spekulerats i en annan kung Karl XV skulle ha varit i farten i Fulltofta med sina kvinnoaffärer och att namnet Kungahuset skulle ha uppstått i samband därmed. Vem som släckt sin törst är frågan. Saga eller sägen?

Vid mitten av 1800-talet, när Fulltofta by skiftades, tvingades de flesta boende att flytta ut å fålader och andra utmarker. Jöns Nilsson och hustrun Else Nilsson lät bygga backstugan, sitt lilla hus på fåladen knappt 3 kilometer från byn. Någon kallade den pyttelilla kåken skämtsamt för Kungahuset, som sedan blev ett vedertaget namn.

Jöns var hela sitt liv knuten till herrgården som dagsverkare.

Husman Jöns Nilsson

f. 12/7-1821 i Lyby dog d. 7/11 - 1893.

Hustru Else Nilsson

f. 8/6-1831 i Fulltofta dog d. 24/4-1895.

De fick fyra barn.

Hanna f. 4/5-1860. Anna f. 2/10-1862

Bengt f. 20/7-1865. Elna f. 29/4-1875

Det blev de ogifta syskonen Hanna och Bengt som tog över stugan efter sina föräldrar. De stannade kvar hela sitt liv i barndomshemmet, och blev de sista som bodde där. Kunga-Bengten och Kunga-Hannan blev deras öknamn, de kallades aldrig för något annat. De blev smått kändisar i trakten för detta.

Bengt var ryktare på Fulltoftagården. System Hanna hade en dotter, Ester, Maria f.1894. Hanna var en kortväxt något blygsam kvinna, var duktig att handarbete, hon stickade både sockar och vantar, dessa alster gick hon runt och sålde i torpen. Artigt nigande hon vid dörren.

Bengt tog gärna vägarna förbi någon krog i Hörby och kunde ses tidigt på morgon timmarna. Något berusad på vägen hem smålullandes sjöng han oftast samma sång.

För övrigt lär de ha varit ett lugnt och strävsamt syskonpar, som absolut inte gjorde något väsen av sig. Båda var liksom fadern sysselsatta vid herrgården.

Syskonen hade det troligen bättre än de flesta torparna. De hade bara sig själva att ta hand om, ingen stor barnaskara att hålla med mat, kläder och andra nödvändigheter.

Ett ögonvittne

Hembygdsvännen Ellen Fridolin skildrar hur hon en sommardag krånglar sig över gärdesgårdar och fåladsmark för att komma till Kungahuset. Hon möter Hanna i stugans dörröppning.

Berättar följande:

En vacker sommardag i slutet av 1920-talet gick jag vägen från Landeröd till Fulltofta. Då hittade jag en stig i gräset. Den såg använd ut, närapå sliten, den förde över en grässlänt fram till en backe med höga träd. En skorsten skymtade bland träden. Detta var Kungahuset nr. 24 därefter 33 i Fulltofta.

Jag krånglade mig över en gårdsgård och stod framför ett ålderdomligt hus, en jordstuga. Gavlarna var flätade med enris. På framsidan, som var uppförd av flata stenar, lagda på varandra, syntes

ett fönster med sex rutor och en halvdörr. För fönstren hängde gardiner, och balsaminer blommade på fönsterbrädet, detta gjorde en stor trevnad och kärleksfullt intryck.

Jag knackade på dörren. Halvdörren öppnades på glänt av en liten rar gumma, som såg forskande på mig. Granskningen utföll till bådas vår belåtenhet och jag fick stiga in.

Så stod jag i en liten förstuga med stengolv, öppen spis och med en dörr in till stugans enda rum. I rummet utgjordes den ena väggen av själva jordbacken, som invändigt blivit klädd med papp och tapeter. Golvet var hårt stampat av jord och belagt med färgglada, hemvävda mattor. En säng, en soffa, några stolar, en byrå och så en blank köksspis med stekugn utgjorde inventarierna. Några tavlor och prydnadssaker fullständigade bilden av det trevliga hemmet.

Ett par jordbitar hörde till Kungahuset. Potatis och grönsaker odlade de själva, gott om bärbuskar och fruktträd och blommor var där också. I stugans lilla stallhörna fanns det ko, gris och höns.

Ellen berättar vidare: Någon tid efter besökte jag det gamla hemmet. Stigen dit var nästan utplånad. Det var Bengts träskostövlar som hållit den i form. Taket hade rasat ned, fönsterrutorna var inslagna, dörren stod öppen.

På mycket kort tid hade det trevliga lilla huset gått förgängelsen till mötes.

Som åldringar hade de fått viss hjälp från herrgården i form av ved, spannmål och då och då en slant.

Bengt hade blivit svårt sjuk på gamla dar och togs till sjukhuset i Lund för behandling. Men gubben vantrivdes där och drabbades så starkt av hemlängtan att han en vacker dag gav sig på rymmen och traskade hela den långa vägen hem till stugan i Fulltofta trots sin dåliga kondition. Att ta tåget från Lund till Osbyholm vågade han sig inte på, eftersom han inte tidigare provat på detta moderna fortskaffningsmedel.

Han tillfrisknade aldrig efter den persen, men fick som han önskat dö i sin kära stuga.

Hanna bodde kvar tills det hon helt orkeslös tvingades flytta till ålderdomshemmet i Fulltofta, och där dog hon.

Kunga-Bengt dog 1939 och Kunga- Hanna dog 1947.

Idag finns det på Fulltoftas nya kyrkogård ett träkors med en liten smidesbricka där Bengt vilar. I gången efter är Hanna begravnen med en stor gravsten.

Egna noteringar:

Kungahuset är den mest välbevarade backstuga jag sett, ligger på privat mark. Det mest vackra naturlandskap med gamla odlingsrösen och väl bevarade stengärdsgårdar. Med kor som lugnt och fridfullt betar i hagarna. Men något svårt att hitta dit.

En intakt backstuga som det fortfarande syns var ingången fanns, den gamla "illdaren" väl synlig med dess ekstock som förvisso har ramlat ner. Kan det ha varit Bengts spade som ligger i två bitar sidan om?

Utanför sladdrar naturen om var "gösselhögen" fanns, oj, vad här finns järnrika nässlor. Fruktträd, bärbuske, nypon och en doftande fläder kan man se och enstaka överlevande blommor från denna tid. En stor gran som vuxit sig stor och stark står vid stugans gavel.

Liksom många andra torp finns det en gran här. Är det kanske en gåva från "Nådan" Charlotte Dahl på herrgården, då hon planterade in gran i området.

Genom Ellens detaljerade berättelse får vi veta hur det såg ut här. Jag hade den förmånen att få träffa henne en gång.

© Bodil Pedersen

Källor: Artur Ericson, Henry Holm, Frosta Härad's Hembygdsbok.

Hanna Nilsson, allmänt kallad för "Kongahannan"